

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. De primario effectu Sacramenti, qui est Gratia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

confertur absolutio pœnitenti probabiliter disposito sine certitudine morali respectiva talis dispositionis. In eo tamen Doctores conveniunt, quod licitus sit usus opinionis probabilis in iis dumtaxat, quæ spectant ad materiam remotam Sacramenti, quando Sacramentum non exponitur periculo frustrationis; secus vero si exponeretur: Verbi gratia, quia exponitur periculo nullitatis baptismus, quando aqua, quæ est materia remota, est solum probabiliter aqua naturalis, (quia tunc etiam ablutio cum tali aqua esset solum probabiliter materia proxima, unde esset solum probabiliter validum Sacramentum) idcirco non licet cum tali aqua baptizare: Contra vero, quia non exponitur periculo nullitatis Sacramentum Pœnitentiæ, quando probabilitas versatur circa materiam remotam, quæ sunt peccata; (ut si quis juxta probabilem opinionem solum confiteatur circumstantias mutantem speciem peccatorum, non vero circumstantias aggravantes) quandoquidem etiam si hæc opinio non subsisteret, adhuc haberetur vera materia proxima hujus Sacramenti, nempe contritio, & confessio omnium peccatorum, quæ tenentur pœnitens explicare; idcirco licitum est uti opinione probabili, relicta tutiore circa hujusmodi materiam remotam Sacramentorum.

ARTICULUS V.

De Primario effectu Sacramentorum, qui est Gratia.

- I. Quid ferat primarius Sacramentorum effectus, quid secundarius?
- II. Omnia nova legis Sacramenta causant gratiam ex opere operato.
- III. Necnon specialem gratiam Sacramentalem; sicut etiam gratiam virtutum & donorum.

IV. At in subjectis inæqualiter dispositis gratia inæqualis causatur.

V. Pariiter perfectius Sacramentum uberiorem gratiam confert, cæteris paribus.

VI. Possunt Sacramenta vivorum per accidens primam gratiam causare.

VII. Quonam tempore Sacramenta, præsertim Eucharistia, causant gratiam?

VIII. Num etiam Eucharistia cum fide suscepta, sublato obice, reviviscat?

IX. Quomodo fictio, seu obex tollatur?

X. Physice ne, an moraliter gratiam Sacramenta causant?

I. **D**uplex est Sacramentorum effectus, alter primarius, qui est gratia, alter secundarius, videlicet Character, qui a tribus Sacramentis irreiterabilibus, videlicet Baptismo, Confirmatione, & Ordine imprimitur. Gratia est qualitas supernaturalis, qua justificamur, seu per quam sumus consortes divinæ naturæ, ita ut per illam filii Dei nominemur, & simus; & consequenter sumus etiam Dei amici, cum non possit filius non esse de se amicus; & demum sumus hæredes Regni cœlestis, dicente Apostolo, *Si filius, & hæres*. Character vero est etiam quædam qualitas indelebilis impressa animæ in signum muneris, & Sacramenti suscepti, seu ascriptionis fidelium ad aliquam dignitatem, de quo dicemus art. seq.

II. Quæritur nunc primo; An omnia Sacramenta novæ Legis ex opere operato conferant gratiam?

Respondeo, & dico primo, Omnia hæc Sacramenta causare gratiam. Est de fide ex Trident. sess. 7. can. 6. Etenim de Baptismo dicit Scriptura Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, De Confirmatione Act. 8. dicitur, quod *per impositionem manuum Apostolorum*

da-

daretur Spiritus Sanctus; De Eucharistia Jo: 4. *Qui manducat meam carnem, &c.*; De Pœnitentia Jo: 20 *Quorum remisistis; &c.* De Extrema unctione Jacob. 5. *Oratio fidei salvabit infirmum*; De Ordine 2. ad Timoth. 2. *Ut resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem, &c.* De Matrim. ad Ephes. 5. *Sacramentum hoc magnum est.* Ex quibus infertur Sacramenta non esse mera signa gratiæ dandæ a solo Deo ad illorum præsentiam, sed etiam esse veras causas gratiæ, ut est de fide ex Bellarm. de effectu Sacramentorum cap. 2.

Dico secundo; Gratia ab his Sacramentis causatur ex opere operato, hoc est ex institutione Christi; ita ut si aliquando detur etiam actus meritorius operantis, in tali casu, præter gratiam, quæ confertur ex opere operantis correspondens actui meritorio, & dispositioni suscipientis, conferatur etiam gratia Sacramentalis ex opere operato juxta institutionem Christi Domini. Id tamen verum est, dummodo per peccatum mortale obex gratiæ non ponatur. Ita communiter ex Trident. loc. laud. Et ratio est, quia nisi ex opere operato causarentur gratiam, non posset baptismus collatus infanti a malo Ministro gratiam causare.

III. Dico tertio. Omnia Sacramenta novæ Legis, præter gratiam justificantem, conferunt ex opere operato specialem gratiam Sacramentalem propriam uniuscujusque Sacramenti consistentem in speciali auxilio in ordine ad finem, ad quem Sacramentum est ordinatum; Verbi gratia, Baptismus dat gratiam specialem regenerativam, seu auxilium ad suscipiendam alia Sacramenta digne, ad servanda Christi præcepta, Christianeque vivendum; Confirmatio dat gratiam roborativam, seu auxilium roborans ad fidem profitendam; Pœnitentia dat

Pars V.

auxilium ad peccata detestanda, & ad satisfaciendum pro peccatis; Eucharistia dat gratiam emundativam, seu gratiam nutrimentalem, hoc est auxilium ad præcavendas, & superandas tentationes, & ad crebros virtutum actus eliciendos; Extrema unctio dat auxilium ad facilius resistendum tentationibus in articulo mortis; Ordo dat auxilium ad recte obeunda Sacramenti Ordinis munera; Matrimonium dat auxilium ad fovendum mutuum amorem conjugum, & fidem inter ipsos servandam. Conferuntur tamen hujusmodi auxilia per hoc, quod cum gratia justificante collata per Sacramentum conferatur specialis exigentia fundata in solo Dei decreto relate ad hujusmodi auxilia, quæ sunt gratiæ actuales. Et ratio est, quia nisi ita conferrentur, deberet dici, quod gratiæ a diversis Sacramentis collatæ essent specie diversæ; non debemus autem sine fundamento ponere gratias Sacramentales specie inter se differentes contra sensum communem Theologorum, qui docent gratiam per quancunque Sacramenti susceptionem intendi: non posset autem intendi, si specie differret una ab altera.

Adde, quod vi Sacramentorum; præter gratiam justificantem, seu gratiam gratum facientem, & gratiam Sacramentalem, datur tertia gratia, quæ dicitur Virtutum, & donorum, videlicet fidei, spei, pœnitentiæ, temperantiæ, &c., quæ dicuntur virtutes infusæ, quia infunduntur, vel augentur simul cum gratia. Ita communiter; & constat ex Trid. sess. 6. cap. 7., ubi habetur, *Homines justificari per susceptionem gratiæ, & donorum*: Quamvis autem de fide solum sit, quod in Baptismo, præter gratiam, dentur virtutes infusæ, fidei, spei, charitatis; communiter tamen Doctores, & Patres docent conferri per omnia Sa-

C cra-

cramenta, præter gratiam, etiam virtutes omnes morales infusas, & ad augmentum gratiæ has augeri, tamquam proprietates gratiæ; sicut ad productionem, & augmentum ignis producitur, & crescit calor; Quicquid sit, an istæ virtutes morales, necnon virtus theologica Charitatis identificentur cum gratia, an ab illa distinguantur? quod controversatur apud Scholasticos.

IV. Quæritur secundo, an omnia Sacramenta æqualem gratiam conferant?

Respondeo, & dico primo: Sacramenta ejusdem speciei æqualem gratiam conferunt in subjectis æque dispositis; inæqualem vero in subjectis inæqualiter dispositis: Verbi gratia, duo baptismi collati duobus infantibus, æqualem illis conferunt gratiam; collati vero duobus adultis inæqualiter dispositis, conferunt gratiam inæqualem; ita ut melius dispositus non solum recipiat majorem gratiam ex opere operantis respondentem proprio actui meritorio, sed etiam ex opere operato respondentem institutioni Christi Domini; Ita communiter: Et ratio est, tum quia in Trid. habetur sess. 6. can. 7. justificari unumquemque secundum suam mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam uniuscujusque dispositionem, & cooperationem; Tum etiam, quia nos ex causis naturalibus debemus proportionaliter philosophari ad causas supernaturales, quoties non habemus revelationem in contrarium; cum universim Gratia naturam imitetur; causæ autem naturales majorem effectum producant in subjecto magis disposito: Tum demum, quia ita deicit, ut homines sic excitarentur ad recipienda Sacramenta cum meliori dispositione.

Hinc infert Coninck dub. 3. num.

§2., quod recipiens Sacramentum in gratia majorem gratiam cæteris paribus recipiat, quam ille, qui attritus per Sacramentum justificatur; tum quia ille est magis dispositus, cum sit gratus Deo; tum etiam quia duplicem ille gratiam recipit, alteram respondentem propriæ devotioni, & ex opere operantis, alteram respondentem Sacramento, & ex opere operato; ubi attritus solam gratiam ex opere operato recipit, quia attritio illa, utpote peccatoris, non est satis ad merendam gratiam, sed est solum dispositio ad recipiendam in Sacramento gratiam ex opere operato.

V. Dico secundo; Sacramenta diversæ speciei, verbi gratia, Baptismus, & Confirmatio, collata duobus æque dispositis, ex se non conferunt æqualem gratiam, sed perfectius Sacramentum majorem gratiam causabit. Unde Eucharistia, quæ est omnium Sacramentorum perfectissimum, maxime inter reliqua gratiam causat. Ita D. Th. 3. part. quæst. 65. art. 3. apud Trullench. Et ratio est eadem, quia sicut agens naturale perfectius perfectiorem causat effectum, ita agens supernaturale.

Dico tertio: Sacramenta non conferunt gratiam majorem per hoc, quod a meliori Ministro conferantur; quamvis bonus Minister possit impetrare aliquod auxilium, seu motum suscipienti Sacramentum, ut melius ad illud se præparet. Ratio est, quia sicut improbitas Ministri non obstat, quin gratia per sacramentum conferatur; ita major probitas Ministri non confert ad hoc, ut uberior gratia conferatur: gratia enim non confertur ob meritum Ministri, sed ob merita Christi Domini. Unde Nazianzenus ait, quod sicut sigillum ferreum, & aureum eandem figuram imprimunt, ita bonus, & malus Minister eandem gratiam conferunt.

VI. Qua-

VI. Quæres tertio, an omnia Sacramenta conferre possint primam gratiam?

Notandum Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, quæ dicuntur mortuorum, ex sua institutione ordinata esse ad conferendam primam gratiam, sive ad conferendam gratiam peccatori nullam præhabenti gratiam; dubium ergo nunc est, an sicut hæc Sacramenta conterunt primam gratiam, si suscipiens ad illa accedat cum sola attritione; ita pariter possint alia Sacramenta, puta Eucharistiæ, aut Extremæ Unctionis, conferre peccatori primam gratiam, si ad illa peccator accedat cum sola attritione, immemor tamen invincibiliter peccati mortalis; nam si peccati recordaretur, teneretur procul dubio præmittere confessionem, aut saltem urgente necessitate contritionem.

Respondeo nunc ad quæsitum affirmative. Ita communius. Ratio est, quia in Trident. sess. 7. can. 6. habetur: *Si quis dixerit Sacramenta nova legis gratiam non potentibus obicem non conferre, anathema sit.* atqui in casu adducto, qui cum attritione ad Eucharistiam accedit, non ponit obicem gratiæ: ergo per Eucharistiam, & alia Sacramenta vivorum etiam prima gratia conferri potest. Minor probatur: nam sicut peccatum non est obex gratiæ in Sacramentis mortuorum, videlicet Baptismi, & Pœnitentiæ, si quis ad hæc sacramenta cum attritione accedat, ita nec in casu nostro. Quod autem peccatum cum attritione non sit obex gratiæ, solum in Sacramentis institutis ad delenda mortalia; in aliis vero Sacramentis sit obex, gratis assumitur. Neque dicas, reliqua Sacramenta esse Sacramenta vivorum, atque adeo primam gratiam supponere: Nam satis est, quod per se id habeant, quamvis per accidens in casu posito possint primam gratiam

causare; Sicut ex opposito Sacramenta mortuorum per se primam gratiam producant, & tamen possunt etiam secundam gratiam causare per accidens, iis videlicet, qui cum contritione ad illa accedunt; nec non iis, qui solum venialia, aut mortalia remissa clavibus subjiciunt.

Ex hac probabili sententia inferunt non pauci apud Dian. part. 11. tract. 7. resol. 43. posse etiam laicos ministrare Eucharistiam moribundo, si desit Sacerdos; cum enim nequeat aliud Sacramentum suscipere, & forte non poterit contritionem elicere, ne decedat cum sola attritione, & damnatur, ideo ex gravium Auctorum suffragio cum Suar., Con. Laym. laudatis a Busemb. tract. 3. cap. 21. probabile est posse a laicis Sacramentum Eucharistiæ administrari, ut consulatur extremæ indigentia moribundi, qui per susceptionem hujus Sacramenti ex attrito fieret contritus, & salutem æternam consequeretur.

Neque hinc fit, quod possit Sacerdos ad dandum viaticum moribundo, aut sine sacris vestibus, aut sub una tantum specie, aut non jejunus celebrare, prout nonnemo contra communissimam docuit apud Mendo in Statera disp. 11. quæst. 2. & apud Busemb. lib. 4. tract. 3. cap. 2. Ratio est, quia in his casibus, in quibus reperitur Sacerdos, poterit regulariter moribundo Sacramentum Pœnitentiæ administrari, vi cujus ex attrito fieret contritus; unde non extreme indigeret Sacramento Eucharistiæ, sicut in casu nostro, in quo supponitur nullum aliud Sacramentum posse moribundo administrari. Ubi advertit, quod licet possit, & teneatur moribundus sumere viaticum, etiam si non sit jejunus, non proinde poterit Sacerdos non jejunus celebrare ad dandum viaticum, ut communius docent contra Granad. & alios

apud Lugo disp. 15. de Sacr. num. 67. ; quorum sententiam ipse Lugo , & Tamb. putant esse probabilem .

Ratio disparitatis est , quia cum praeceptum sumendi viaticum sit praeceptum divinum , & praeceptum non communicandi a non jejuno sit praeceptum Ecclesiasticum , & hac de causa possit moribundus non jejunus communicare , quia praeceptum divinum praevalet praecepto Ecclesiastico ; Nilominus praeceptum celebrandi juxta ritum , & ordinem ab Ecclesia praescriptum , ob reverentiam tanto Sacramento debitam , est quoddam praeceptum naturale , quod praevalet praecepto divino positivo ; unde sicut non potest Sacerdos ad dandum viaticum moribundo celebrare sine sacris vestibus , aut sine ara consecrata , aut in fermentato , ita nec poterit celebrare non jejunus ; dummodo moribundus (ut advertit Filliuc. apud eundem Lugo) possit aliud Sacramentum , puta Pœnitentiæ , aut extremæ unctionis suscipere ; aliter poterit non jejunus celebrare , ut probabiliter docet idem Fill. , & Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 21. Potest etiam ex eodem Lugo Sacerdos moriturus , aut occidendus celebrare non jejunus ad dandum sibi viaticum , si non possit aliter viaticum sumere . Ratio Lugonis est , quia dispensatum univèrsim est ab Ecclesia , quod moribundus non jejunus possit viaticum sumere : cum autem non sit plus celebrare , quam communicare sine jejuniò , sicut licite potest Sacerdos moribundus communicare sine jejuniò , ita poterit celebrare sine jejuniò ad dandum sibi viaticum , si non possit aliter illud sumere . Huic tamen doctrinæ non acquiesco , quia praeceptum non celebrandi sine consueto ritu Ecclesiæ videtur pro quolibet casu militare ; unde censeo , quod tunc possit Sacerdos communicare non jejunus ad dan-

dum sibi viaticum , quando non potest aliud Sacramentum suscipere , quo fiat ex attrito contritus : sicut diximus ex Fill. , & Laym. quod possit non jejunus celebrare ad dandum viaticum alteri moribundo , in hypothesi , quod hic non posset aliud Sacramentum suscipere , & scandalum cesset : sicut etiam , quod possit in eodem casu a Laicis Eucharistia moribundo ministrari , ut posset ex attrito fieri contritus . Non est autem mirum , quod moribundus praesente Sacerdote possit in aliquo raro eventu viaticum sumere ; (ut proinde possit Sacerdos ad illud conferendum non jejunus celebrare) non possit autem Sacramentum Pœnitentiæ ab eo suscipere ; nam , si ita sensibus destituitur , ut non sit mentis compos , erit quidem capax sumendi Sacramentum Eucharistiæ , non secus ac est capax suscipiendi Sacramentum Extremæ unctionis ; non erit vero capax suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ ; eo quod ad ea Sacramenta suscipienda satis sit intentio habitualis ; ad Sacramentum vero Pœnitentiæ requiruntur actus pœnitentis illud constituentes , quos elicere nequit , qui non est sui , ac mentis compos ; Quicquid sit , an huic conferri possit absolutio suo conditione , quod in tract. de Pœnitent. quæst. 5. art. 5. discutiendum erit .

VII. Quæritur quarto , quo tempore Sacramenta conferant gratiam ?

Respondeo , Sacramenta transeuntia (quæ scilicet consistunt in usu , & non sunt permanentia , sicut est sola Eucharistia) conferre gratiam in eo instanti , in quo materia , & forma habent perfectam significationem ; verbi gratia in Baptismo , quando ablutio , & prolatio verborum gignunt perfectum sensum ; dummodo tamen non ponatur obex ; nam si quis cum fictione , seu cum mortali Baptismum suscipiat , recipiet tunc characterem ,
sed

sed non gratiam. Ratio est, quia in eo instanti Sacramenta transeuntia dicuntur suscipi: ergo in eo instanti causant effectus Sacramentales; atque adeo Baptismus in eo instanti causat gratiam, & characterem, nisi detur obex: Cum autem peccatum non sit obex characteri, sed solum gratiæ, cum qua est impossibile, & quam solus amittit Christianus peccando; ideo character semper imprimitur in quacumque valida susceptione Baptismi; gratia vero non nisi quando nullus est obex. Idem proportionaliter dicendum de aliis Sacramentis, quæ consistunt in usu, sive characterem imprimant, ut Confirmatio, & Ordo, sive non imprimant, ut reliqua.

Quod tamen attinet ad Sacramentum permanens, videlicet ad Eucharistiam; si absque fictione, seu citra mortalem culpam illud suscipiatur, confert gratiam in eo instanti, in quo in stomachum traicitur; tunc enim dicitur manducari: Christus autem Dominus manducantibus promisit gratiam, cum dixerit: *Qui manducat hunc panem, vivet in ævum.* Docet præterea Suar. disp. 63. de Euchar. sect. 7. Amicus, Franciscus de Lugo, Isambert., & alii apud Dian. part. 11. tract. 7. resol. 47. quod toto tempore, quo Christus Dominus in stomacho perseverat, gratiam conferat, si nova semper dispositio ponatur ex parte objecti: Et quamvis olim hæc opinio male audierit, nunc tamen ex Lugo disp. 12. de Euchar. sect. 2. n. 46. communiter recipitur, tamquam magis pia, & non levis probabilitatis. Et ratio est, quia cum Eucharistia conferat gratiam per modum cibi nutrientis, & manducatio sit solum conditio requisita, ut cibus nutriat, sequitur, quod quousque Eucharistia est in stomacho, animam nutriat, & gratiam producat, dummodo sit ex parte subjecti nova dis-

Pars V.

positio; Nam sicut lucidum statim illuminat, & quo magis applicatur, magis illuminat, ita Eucharistia quæ operatur, ut supra diximus, per modum causæ naturalis, statim gratiam, quam potest, causat, dum manducatur; & quo majorem dispositionem deinde reperit in suscipiente, dum in stomacho perseverat, eo majorem gratiam producit.

VIII. Dubium tamen est, An etiam Eucharistia cum fictione suscepta reviviscat, recedente fictione, saltem per attritionem?

Respondeo, omnes cum Augustin. lib. 1. de Bapt. cap. 11. contra Donatistas docere, quod Baptismus cum fictione susceptus, recedente fictione, reviviscat, unde non debet iterum suscipi: Ex paritate Baptismi inferunt Doctores communius cum Suar. hic disp. 28. sect. 6., & disp. 63. sect. 8. Lugo disp. 9. sect. 6. & aliis, non solum Confirmationem, & Ordines, quæ sunt pariter Sacramenta irreiterabilia, recedente fictione, reviviscere, & gratiam producere, sed etiam reliqua Sacramenta, præter Eucharistiam; quia Extrema Unctio, & Matrimonium sunt etiam aliquatenus irreiterabilia videlicet, durante eodem mortis periculo, & eodem conjugio; unde expedit, ut gratia per hæc Sacramenta conferatur, obice recedente: Confessio Sacramentalis relate ad idem peccatum, quamvis reiterari possit, non tamen debet: unde data possibilitate hujus Sacramenti validi, & informis, pariter congruum est, ut reviviscat; quia sicut necessarius est Baptismus ad remissionem, mortalis commissi ante Baptismum, ita necessaria est pœnitentia ad remissionem mortalis post Baptismum commissi: Eucharistia tamen, quia non est necessaria ad salutem, & potest iterari, communius docent, quod non reviviscat; hinc enim sequeretur, quod

C 3 Sa.

Sacerdos, qui per totam vitam sacrilege celebravit, si tandem conteneretur, susciperet gratiam cumulatissimam, quam in tot Sacramentis recepisset, unde lucrum ex Sacrilegiis reportaret. Non desunt tamen, qui cum Coninch doceant; quod si obex tollatur, antequam species consumantur, reviviscat; quia tunc Sacramentum adhuc durat, & probabile est, ut diximus, conferre novam gratiam ex opere operato, si nova dispositio accedat. Probabile etiam est, quod aliqui docent (quos tacito nomine refert Henr. lib. 1. cap. 25. num. 7.) etiam consumptis speciebus reviviscere; quia Sacramentum hoc, inter reliqua præstantissimum, non debet carere activitate, qua reliqua pollent. Nec videtur absolum, quod post tot sacrilegia, remoto obice, gratia conferatur, quæ antea collata fuisset, si sine obice Sacerdos celebrasset; sicut non est absurdum, quod post sacrilegium commissum per susceptionem Baptismi cum fictione, remoto obice, gratia conferatur, quæ per Baptismum sine obice suscepta fuisset; id quippe maxime divinam munificentiam commendat.

IX. Dubium præterea est, quomodo fictio, seu obex removeatur?

Respondeo, tolli per illam eandem dispositionem, quam exigebat Sacramenti susceptio; Quare quia Baptismus, & Pœnitentia, quæ sunt Sacramenta mortuorum, non prærequirunt contritionem, sed solam attritionem, ut suscipiantur; ideo, si cum fictione, seu cum mortali recipiantur, removeatur obex, seu deletur peccatum illud mortale, si post Sacramenti susceptionem ponatur attritio: Reliqua vero Sacramenta vivorum, si per accidens possunt causare primam gratiam, ut docent communius, ad hoc, ut reviviscant, sufficit pariter attritio; si vero dicamus, quod non possint per ac-

cidens primam gratiam causare, tunc, ut reviviscant, prærequirunt in peccatore vel attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ, vel saltem contritionem; quia has dispositiones in utraque sententia requirunt, ut suscipiantur cum fructu, ut advertunt Vasq., Suar., Con., Lugo. Notandum tamen, quod si quis suscipiat Baptismum cum fictione, & deinde nullo alio peccato post Baptismum commissum atteratur, recipiet post talem attritionem gratiam Sacramentalem propriam Baptismi, qui reviviscit; Si vero hic post Baptismum novum mortale commisisset, non satis est sola attritio, ut Baptismus reviviscat, quia Baptismus non potest delere peccata post Baptismum commissa, nec potest dari in præsentia providentia remissio unius peccati sine alio; quare, ut reviviscat in tali casu Baptismus, requiritur vel attritio cum Sacramento Pœnitentiæ (sic enim posita confessione mortaliū post Baptismum commissorum, datur simul gratia Sacramentalis propria Sacramenti Pœnitentiæ, & propria Baptismi) vel saltem requiritur contritio continens votum pœnitentiæ, qua posita, & datur gratia debita contritioni ex opere operantis, & gratia propria Baptismi ex opere operato. Idem dicas, si quis post susceptum Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe, novum mortale committat; non potest enim per solam attritionem prius Sacramentum reviviscere; cum non possit per illud remitti peccatum commissum post susceptionem illius.

Obijcies primo. Sacramentum in voto susceptum confert sæpe gratiam, quando scilicet votum Sacramenti annectitur dilectioni Dei super omnia, vel contritioni; ut proinde Trid. sess. 13. cap. 8. dicat, effectum Sacramenti quandoque recipi per votum illius; ergo falsum est, quod Sacramen-

menta nunquam causent gratiam ante
ejus susceptionem.

Respondeo, concesso antecedente,
nego consequentiam: Etenim in casu
adducto recipitur gratia ex opere o-
perantis debita tali actui, non vero
ex opere operato debita Sacramento
ex institutione Christi Domini; unde
nec character imprimitur. Intantum
autem Tridentinum dicit recipi effe-
ctum Sacramenti per votum illius, in
quantum recipitur gratia de congruo,
vel de condigno similis illi, quæ per
Sacramentum conferri solet: Sicut a
sole haberi potest effectus ignis, in
quantum haberi potest calor similis il-
li, qui ab igne producit. Ex hoc
autem quod suscipiens Baptismum in
voto nec gratiam ex opere operato,
nec characterem baptismalem susci-
piat, fit, quod alia Sacramenta vali-
de suscipere non possit; cum non sit
intra ovile Ecclesiæ, qui non intrat
in illam per Januam suam, qui est
Baptismus fluminis.

Instabis: Ergo si in ultimo instan-
ti, quo perficitur significatio materiæ,
& formæ Sacramenti, homo moreret-
ur, non reciperet gratiam sacramen-
talem; quandoquidem tunc non esset
in statu viæ, quod videtur absolum.

Respondeo, Vasq. hic disputat. 32.
sect. 9. num. 23. concedere sequelam:
Alii vero docent, Deum ex sua pro-
videntia talem casum non permittere;
vel si permetteret, conferre tunc gra-
tiam in eodem instanti mortis intuitu
Sacramenti cum debita dispositione sus-
cepti. Sicut enim communius docent,
quod si quis cum veniali decedat in eo
instanti, quo moritur, remitteretur
illa culpa per ferventissimum actum
contritionis, vel amoris Dei post mor-
tem elicitem; cum in Purgatorio pœ-
na culpæ illi veniali debita luatur, sed
culpa ibi non eradatur, nec possit a-
nima ad Cælum evolare, antequam
illi culpæ omnes remittantur, cum ni-

hil coinquinatum possit ingredi Re-
gnum Cælorum: Ita dici pariter po-
terit in casu nostro, quod illud instans,
in quo quis moritur, perinde se ha-
beat, ac si moriens sit in statu viæ in
ordine ad recipiendam gratiam Sacra-
mentalem; cum id videatur consonum
dignitati Sacramenti.

Objicies secundo; si Sacramenta,
quæ consistunt in usu, causarent gra-
tiam, quando ultimo completa est si-
gnificatio materiæ, & formæ, verbi
gratia, quando ablutio, & prolatio
formæ est moraliter completa, seque-
retur, quod ablutio, quæ jam præ-
cessit, & verba, quæ præcesserunt,
causarent gratiam: atqui quod fuit,
non potest nunc actu causare: ergo.

Respondeo, duplicem esse senten-
tiam circa causalitatem gratiæ pro-
prium Sacramentorum: Alii volunt,
Sacramenta causare gratiam moraliter,
sive physice existant, sive non; sicut enim Baptismus sicte susceptus,
recedente fictione, in communi sen-
tentia causat gratiam moraliter, cum
physice non existat, quatenus scilicet
movet Deum, ut gratiam physice pro-
ducat: Ita pariter Baptismus, qui se-
cundum ultimam particulam materiæ,
aut formæ existit physice, poterit eo-
dem modo causare moraliter gratiam:
Alii volunt, Sacramenta, quando phy-
sice existunt, causare physice gratiam
per potestatem obedientialem; & in
hac sententia causatur physice gratia
a Sacramentis, solum secundum illam
particulam materiæ, aut formæ, aut
utriusque, quæ actu existit, quando
ultimo completa est significatio mate-
riæ, & formæ Sacramenti. Quare li-
cet verum sit, quod non possint phy-
sice causare gratiam Sacramenta,
quando nullatenus physice existunt,
poterunt tamen illam tunc causare
moraliter, per hoc, quod actiones
Ministri Sacramentorum, tamquam
actiones Christi Domini principaliter

operantis moveant hic & nunc Deum ad causandam physice gratiam intuitu meritorum ejusdem Christi.

X. Quæritur ultimo, physice ne, an moraliter gratiam de facto causent Sacramenta?

Certum est, causam physicam esse illam, quæ reali influxu attingit effectum, ut ignis est causa caloris: Causam vero moralem esse, quæ non reali influxu, sed morali effectum attingit, quatenus realiter movet alium ad causandum physice effectum; seu causa moralis est illa, cujus intuitu alter physice causat effectum: Sic qui consilio, precibus, imperio inducit alium ad homicidium physice ponendum, dicitur causa moralis talis homicidii; & qui meretur gratiam, vel gloriam, exigendo, ut Deus producat physice gratiam, aut gloriam, dicitur causa moralis talis gloriæ: Sic preces dicuntur causa moralis remissionis debiti, si illarum intuitu debitum remittatur, & Chirographum dicitur causa moralis solutionis. Præterea tam causæ physica, quam morales, aliæ dicuntur principales, aliæ instrumentales. Sic ignis dicitur causa physica principalis productiva alterius ignis, & calor relate ad productionem ignis dicitur causa instrumentalis: Sic preces, vel consilium dicuntur causa principalis moralis relate ad homicidium ponendum; & Epistola, per quam preces adhibentur, dicitur causa moralis instrumentalis. His positis,

Respondeo, & dico primo, Sacramenta esse causas morales instrumentales gratiæ. Probatur, quia Deus intuitu Sacramentorum representantium merita Christi producit gratiam: ergo sicut relate ad productionem gratiæ merita Christi Domini sunt causa moralis principalis; ita Sacramenta representantia Christi merita sunt causa moralis instrumentalis. Ita Con., & alii apud Bonac. quod usque adeo

verum reputant, ut censeant Sacramenta solum esse causas morales gratiæ, non physicas; quod verius etiam putat Filliuc. tom. 1. tract. 1. cap. 6. num. 108.

Dico tamen secundo, Sacramenta probabilius non solum sunt causæ instrumentales gratiæ morales, sed etiam causæ instrumentales physica, ita ut physice, & realiter, tamquam instrumenta elevata virtute divina intermediatè reali influxu gratiam attingant. Ita Bellar., Suar. disp. 9. sect. 2., & alii cum Bonac. quæst. 4. punct. 6. Probatur primo ex Scripturis, ubi dicitur, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.*, quæ verba eandem causalitatem videntur tribuere aquæ, & Spiritui sancto, atque adeo sicut Spiritus sanctus causat physice gratiam, ita & aqua. Secundo, quia ex una parte non repugnat, quod causa naturalis per potentiam obedientialem elevetur ad effectum supernaturalem; Sic Christi Humanitas fuit instrumentum physicum efficiendi gratiam, & miracula; sic intellectus, & voluntas elevantur ad eliciendos actus supernaturales; & ignis inferni elevatur ad torquendos spiritus: Ex altera parte dignius de Sacramentis sentimus, si dicamus non esse nuda signa, & veluti Chirographa, seu epistolas representantes merita Christi, quorum intuitu gratia producat, sed esse vere causas infallibiliter effectivas gratiæ per potentiam obedientialem: ergo dicendum, esse etiam causas instrumentales physicas; quando tamen sic possunt causare, hoc est quando physice existunt; nam quando physice non existunt, (ut accidit, quando Baptismus, verbi gratia, recedente fictione, causat gratiam) tunc procul dubio non nisi moraliter causant: Et idem dicas de reliquis partibus Sacramenti, quæ præcesserunt, quando existit ultima pars, per quam ultimo

com-

completur significatio materiæ, & formæ Sacramenti. Et eodem modo solum causantur moraliter auxilia particularia, quæ exigunt quodvis Sacramentum relate ad finem, ad quem est institutum: Et solum moraliter causatur a Sacramentis remissio pœnæ; cum talis remissio non sit quid physicum.

Rogabis, quid sit ista potentia obedientialis, per quam Sacramenta physice causant gratiam?

Respondeo esse aptitudinem in creatura, per quam nata est obedire Deo ad producendum scilicet cum Omnipotentia quicquid non implicat contradictionem: Quare non est aliquid distinctum ab ipsa creatura, sed est idem esse creaturæ, quod quia subiectum Deo est, natum est illi obedire. Disputant tamen Scholastici, Utrum qualibet creatura habeat hanc potestatem obedientialem, an vero sola creatura activa, quæ scilicet potest effectum aliquem naturalem producere, ita ut talis activitas adjuncta ab Omnipotentia possit elevari ad effectum supernaturalem. Probabilius censeo, cuilibet creaturæ, etiamsi nullam activitatem naturalem habeat, inesse tale inchoamentum virtutis, vi cuius possit cum consortio Omnipotentia elevari ad producendum quodlibet: Sic enim magis consentanea de creatura subiecta Deo sentimus, ita ut etiam in hoc Deo subijciatur, ut possit illi obedire. Quod si creatura careret tali potentia obedientiali congenita, adhuc possent Sacramenta per qualitatem inhærentem elevari ad effectum supernaturalem, ita ut effectus supernaturalis tribueretur Sacramentis, non quidem per accidens, ut calefactio per accidens tribuitur aquæ calidæ, sed per se: Ad eum enim modum, quo corpus beatum per se illuminatur, quia exigit lucem, qua illuminet; ita quia Sacramenta sunt actiones factæ

nomine Christi, ideoque continent meritum, & exigentiam talis qualitatis supernaturalis per se, & non per accidens effectum supernaturalem producerent. Et idem dicas, si omnipotentia non quomodocumque ex pacto assisteret, sed speciali modo in-existeret in Sacramentis, sicut Deus speciali modo inexistit Christo per unionem hypostaticam, & in Justo per gratiam, adeo ut si non esset immensus, adhuc in iis esse deberet: Sicut enim in Incarnatione Verbum descendit de Cœlis, & peculiari pariter il-lapsu Trinitas descendit in animam Justi, juxta illud Christi Domini, *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*; ita pariter Spiritus sanctus in Sacramentis specialiter illabitur, & manet, ut notat D. Ambrosius lib. 1. de Sacram. cap. 5. dicens: *Non sanat aqua, nisi Spiritus sanctus descenderit, & aquam consecraverit*: Et inferius dicit: *Spiritus sanctus manens in Sacramentis latenter operatur*. Sed hac de re fusius in Scholastica Theologia diximus agendo de Sacramentorum activitate

ARTICULUS VI.

De Secundario effectu Sacramentorum, qui est Character.

- I. Quid sit Character Sacramentalis?
- II. Quam connexionem inter se habeant Characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis?
- III. Quinque sunt Characteris hujus proprietates.
- IV. Congruum fuit, ut solum a tribus Sacramentis irreiterabilibus Character imprimeretur in anima indelebiter.
- V. Quid in Sacramentis nova legis dicatur esse, Res tantum, Sacramentum tantum, & Res simul, ac Sacramentum?